

Ministarstvo gospodarstva
Uprava za sustav javne nabave

SMJERNICE br. 1

KRITERIJI ZA ODABIR PONUDE

verzija 1.0

Datum izdavanja: travanj 2013. godine

Sukladno potrebama smjernice će se dopunjavati, a svaka nova verzija bit će označena novim brojem i datumom izdavanja.

Sadržaj

A. Uvod	3
B. Najniža cijena	5
C. Ekonomski najpovoljnija ponuda	7
1. Uvjeti sposobnosti i kriteriji za odabir ekonomski najpovoljnije ponude	9
2. Pravila određivanja kriterija odabira	11
3. Pojedini kriteriji koji se koriste za odabir ekonomski najpovoljnije ponude	14
4. Metodologija ocjene ekonomski najpovoljnije ponude	18
5. Primjer apsolutnog modela ocjene ponuda	20
6. Primjer relativnog modela ocjene ponuda	23

A. UVOD

Kriteriji za odabir ponude temelj su na kojem naručitelj bira najbolju ponudu - ponudu koja najbolje zadovoljava postavljene zahtjeve. Kriterije odabira naručitelj mora postaviti unaprijed i oni ne smiju ograničavati pošteno tržišno natjecanje.

Zakon o javnoj nabavi (ZJN) propisuje kriterije koje naručitelj može primijeniti za odabir ponude i to kriterij najniže cijene i kriterij ekonomski najpovoljnije ponude.

Pri postavljanju kriterija koji se primjenjuju za odabir ponude naručitelj treba postupati u skladu sa sljedećim načelima:

Jednaki tretman i zabrana diskriminacije – kriteriji za odabir ponude ne smiju biti diskriminirajući i ne smiju narušavati slobodu tržišnog natjecanja.

Transparentnost – kriteriji za odabir ponude moraju biti unaprijed određeni i objavljeni. Svrha ovakvoga postupanja je osigurati da:

- potencijalni ponuditelji mogu pripremiti ponude na prikladan način u svrhu što boljeg zadovoljavanja postavljenih prioriteta od strane naručitelja;
- evaluacija ponuda bude provedena na transparentan način, te što objektivnije;
- relevantni dionici (primjerice, žalbeno tijelo, revizori, unutarnje kontrole, druga tijela vlasti s različitim nadzornim funkcijama ili gospodarski subjekti) mogu nadzirati postupak u svrhu sprječavanja uporabe diskriminacijskih kriterija.

Članak 82. (1) ZJN-a propisuje da su kriteriji za odabir ponude ili:

- **Najniža cijena** – najbolja ponuda odabire se isključivo na temelju cijene; ili
- **Ekonomski najpovoljnija ponuda** (ENP) – za odabir najbolje ponude primjenjuju se i drugi kriteriji.

Odluka o izboru između kriterija najniže cijene i kriterija ENP-a je u domeni naručitelja. Ovu odredbu potvrdio je i Europski sud u slučaju Sintesi (Slučaj C-247/02, *Sintesi SpA vs. Autorita' per la Vigilanza sui Lavori Pubblici*).

Za one postupke javne nabave koji zahtijevaju objavu poziva na nadmetanje, naručitelj mora navesti u objavi hoće li primijeniti kriterij najniže cijene ili kriterij ENP-a.

Slučajevi obvezne primjene kriterija ENP-a

- *Natjecateljski dijalog* – kriterij ENP-a jedini je dopušteni kriterij pri primjeni natjecateljskog dijaloga kao postupka javne nabave (Članak 30. (3) ZJN-a).
- *Alternativne ponude* - u slučaju kada naručitelj dopušta podnošenje alternativnih ponuda, kriterij za odabir ponude može biti samo kriterij ENP-a (Članak 88. (2) ZJN-a). U tom slučaju naručitelj u pozivu na nadmetanje mora navesti da dopušta alternativne ponude.

B. NAJNIŽA CIJENA

Kada naručitelj odabere kriterij najniže cijene, ugovor se sklapa s onim ponuditeljem čija je ponuda valjana i koji je ponudio najnižu cijenu. Cijena je jedini kriterij koji se uzima u obzir pri odabiru najbolje između valjanih ponuda. Dostavljene ponude ocjenjuju se prema tehničkim karakteristikama (sukladno specifikacijama) na temelju sustava ispunjava/ne ispunjava, pri čemu se ne razmatra specifična kvaliteta ponude.

Ako se primjenjuje kriterij najniže cijene, naručitelj obično koristi detaljne specifikacije. Ova vrsta kriterija omogućuje laganu usporedbu ponuda koje su tehnički zadovoljavajuće samo na temelju cijene.

Najniža cijena kao kriterij za odabir ponude utemeljena je onda kada naručitelj odredi obvezne zahtjeve i specifikacije predmeta nabave koje ponude obvezno moraju zadovoljiti.

Kriterij najniže cijene odnosi se na situacije kada se ugovor sklapa na temelju cijene navedene u podnesenoj ponudi (nakon ispravaka računskih pogrešaka i primjene svih popusta). Kriterij najniže cijene ne može se koristiti ako naručitelj želi primijeniti analizu drugih troškova pa u tom slučaju mora se primijeniti kriterij ENP-a.

Ograničenja kriterija najniže cijene

Kriterij najniže cijene ima prednost jednostavnosti i hitrosti, međutim predstavlja određena ograničenja, posebice jer:

- ne dopušta naručitelju da uzme u obzir kvalitativne aspekte. Osim zahtjeva kvalitete ugrađenih u same specifikacije koje moraju poštovati svi ponuditelji, kvaliteta ponude nije predmet procjene. Ponuda koja nadilazi tražene specifikacije (nudeći bolju kvalitetu), ali ima nešto višu cijenu od ponude koja je u skladu s traženim specifikacijama (ali ih ne nadilazi) ne može biti odabrana kao najbolja ponuda;
- ne dopušta mogućnost uzimanja u obzir različitih inovacija ili inovativnih rješenja;
- kod predmeta koji imaju dugi operativni vijek, naručitelj ne može uzeti u obzir

troškove životnog ciklusa. Pri korištenju kriterija najniže cijene u obzir se uzimaju isključivo izravni troškovi predmeta (ili njegove početne nabavne cijene) koji je u okviru postavljenih specifikacija.

Neki slučajevi prikladnog korištenja kriterija najniže cijene

- Roba – za nabavu jednostavnih, standardiziranih proizvoda (primjerice, uredskog papira),
- Radovi – za radove kada projekt daje naručitelj ili za radove s već postojećim projektom,
- Usluge – za neke usluge (primjerice, usluge čišćenja zgrada ili uredskih prostora) naručitelj često preferira detaljno navođenje točnih zahtjeva i specifikacija i potom odabire ponudu koja nudi najnižu cijenu.

Spomenuti slučajevi su primjeri. U isključivoj je odgovornosti naručitelja donošenje utemeljenih odluka o primjeni pojedinog kriterija, uzimajući u obzir prirodu i specifične značajke svakog predmeta nabave.

C. EKONOMSKI NAJPOVOLJNIJA PONUDA

Kada se odabire ekonomski najpovoljnija ponuda naručitelj ekonomsku prednost pojedine ponude mjeri i uspoređuje s odabranim kriterijima vezanim uz predmet nabave koji služe za identificiranje „najbolje“ ponude. Pri korištenju kriterija ENP-a naručitelj može osim cijene uzeti u obzir i druge kriterije poput kvalitete, roka isporuke, ili usluga nakon prodaje. Svakom odabranom kriteriju naručitelj pridaje relativni značaj koji odražava njegovu relativnu važnost u odnosu na druge kriterije. Svrha kriterija ENP-a jest odabrati ponudu koja nudi najveću vrijednost za uloženi novac.

Vrijednost za novac – Termin “vrijednost za novac” znači optimalnu kombinaciju različitih kriterija (vezanih ili nevezanih uz troškove) koji zajedno zadovoljavaju zahtjeve naručitelja. Međutim, elementi koji čine optimalnu kombinaciju dodatnih kriterija razlikuju se od nabave do nabave i ovise o rezultatima koje naručitelj želi ostvariti kroz pojedinu nabavu. Koncept vrijednosti za novac prepoznaje činjenicu da roba, radovi i usluge nisu homogeni, tj. da se razlikuju u kvaliteti, izdržljivosti, dugovječnosti, dostupnosti i ostalim karakteristikama proizvoda i elementima povezanim uz njihovu prodaju. Smisao traženja vrijednosti za novac jest u tome da naručitelji teže nabavi optimalne kombinacije značajki koje zadovoljavaju njihove potrebe. Dakle, različita kvaliteta, troškovi, dugovječnost, izdržljivost, itd. različitih proizvoda koji se nude mjere se u odnosu na njihov trošak. U nekim slučajevima mudrije je platiti više za proizvod s niskim troškovima održavanja, nego platiti manje za proizvod s visokim troškovima održavanja, jer će kroz period amortizacije početno skuplji proizvod za naručitelja u pravilu biti ukupno jeftiniji.

Prednosti kriterija ENP-a

- daje mogućnost naručitelju da uzme u obzir kvalitativne aspekte. Ovaj kriterij se najčešće koristi kad za naručitelja kvaliteta ima dodatnu važnost.
- daje mogućnost naručitelju da uzme u obzir inovaciju ili inovativna rješenja. To je posebno važno za male i srednje tvrtke koje su izvor inovacija i važnih istraživačkih i razvojnih aktivnosti. Naručitelj može razmotriti troškove životnog ciklusa, a ne samo izravne troškove nabave (ili početne nabavne cijene) u skladu s

postavljenim specifikacijama.

Neki slučajevi prikladnog korištenja kriterija ENP-a

Ovaj kriterij tipično se koristi za složenije ugovore gdje su dostupni različiti proizvodi ili rješenja, te stoga ne bi bilo primjereno procjenjivati ponude samo na temelju cijene.

- Roba – za ugovore o javnoj nabavi robe koji uključuju značajnu i specijaliziranu ugradnju proizvoda i/ili održavanje i/ili obuku korisnika uobičajeno je temeljiti odabir na ovom kriteriju. Štoviše, kod ove vrste ugovora uobičajeno je da je kvaliteta tih usluga od osobite važnosti.
- Radovi – za ugovore o javnoj nabavi radova koji uključuju i projektiranje.
- Usluge – pri nabavi savjetodavnih ili, općenitije, intelektualnih usluga kvaliteta je vrlo važna. Iskustvo pokazuje da se pri nabavi ovakve vrste usluga najbolja vrijednost za novac postiže primjenom kriterija ENP-a.

Spomenuti slučajevi su primjeri. U isključivoj je odgovornosti naručitelja donošenje utemeljenih odluka o primjeni pojedinog kriterija, uzimajući u obzir prirodu i specifične značajke svakog predmeta nabave.

1. Uvjeti sposobnosti i kriteriji za odabir ekonomski najpovoljnije ponude

Ocjena sposobnosti gospodarskih subjekata i odabir ponude dvije su različite aktivnosti u postupku javne nabave; vode ih različita pravila i konceptijski se razlikuju.

- **Uvjeti sposobnosti** – primjenjuju se pri ocjenjivanju koji su gospodarski subjekti (ponuditelji ili natjecatelji) kvalificirani i sposobni izvršiti ugovor. Stoga su oni vezani uz gospodarske subjekte.
- **Kriteriji odabira** – primjenjuju se pri ocjenjivanju koja je ponuda od onih koje zadovoljavaju postavljene specifikacije i zahtjeve najbolja. Stoga se ovi kriteriji odnose na ponude.

Moгу li se uvjeti sposobnosti koristiti i za odabir ENP-a?

Koncepcijska razlika između uvjeta i kriterija je jasna. Oni imaju različite namjene. Stoga se uvjeti sposobnosti u pravilu ne mogu koristiti kao kriteriji za određivanje ENP-a.

Moгу li se kriteriji za odabir ENP-a koristiti i kao uvjeti sposobnosti?

Nema sumnje da se kriteriji odabira ne mogu koristiti kao uvjeti sposobnosti. Sposobnost gospodarskih subjekata za izvršenje ugovora ne može biti utvrđena na temelju mjerila (npr. kvalitete i cijene) njihovih ponuda. Ako gospodarski subjekt ne zadovoljava postavljene uvjete sposobnosti, njegova ponuda ne može biti evaluirana samo zato što je najjeftinija ili ekonomski najpovoljnija, ovisno o slučaju.

Dakle, razvidno je da naručitelj određeni kriterij može koristiti ili kao uvjet sposobnosti ili kao kriterij određivanje ENP-a.

Važno je da naručitelj prilikom utvrđivanja kriterija koje će koristiti za odabir ENP-a ima na umu da mu je cilj odabrati „najbolju“ ponudu sposobnog ponuditelja, a ne „najposobnijeg“ ponuditelja.

Kao kriterij odabira naručitelji mogu primjerice ocjenjivati kako će predloženi tim gospodarskog subjekta surađivati u upravljanju radovima/uslugama radi izvršavanja ugovora; metodologiju izvršenja radova u sklopu projekta; način uporabe resursa dostupnih za određeni projekt; razumijevanje određenog projekta; načine/metode osiguravanja da će radovi biti izvršeni na vrijeme; upravljanje rizicima; pristup zaštiti na radu.

Naručitelji se u primjeni ENP-a susreću s pitanjem ocjenjivanja prethodnog iskustva i stručnih kvalifikacija osoblja gospodarskog subjekta. Kao što je već navedeno, uvjeti sposobnosti odnose se na gospodarskog subjekta te među ostalim uključuju i profesionalno i tehničko znanje, dok se s druge strane kriteriji odabira odnose na ponudu. Stoga se kriteriji kao što su iskustvo gospodarskog subjekta, stručno osoblje ili oprema smatraju uvjetima sposobnosti, a ne kriterijima odabira. Na to jasno ukazuje Europski sud u slučaju *Lianakis (Slučaj C-532/06, Emm. G. Lianakis AE, Sima Anonymi Techniki Etaireia Meleton kai Epivlepseon and Nikolaos Vlachopoulos vs. Dimos Alexandroupolis and Others*, paragraf 32.).

Međutim, novija sudska praksa ukazuje da postoje iznimne situacije u kojima je moguće primijeniti prethodno iskustvo kao kriterij odabira. Takvu iznimku utvrdio je Opći sud (*General Court*) u predmetu T-447/10 (*Evropaiki Dynamiki – Proigmena Systimata Tilepikoinonion Pliroforikis kai Tilematikis AE*). Sud je utvrdio da mogu postojati okolnosti u kojima je dozvoljeno ocjenjivati životopise članova tima u fazi odabira ponude. Sud je utvrdio da „...u slučaju kada se ugovor odnosi na usluge iznimne tehničke prirode, a precizan predmet usluge koje će se pružati, određuje se postupno kako izvršenje tog ugovora napreduje, tehničke vještine i profesionalno iskustvo članova predloženog tima mogu imati utjecaj na kvalitetu usluga koje se pružaju temeljem tog ugovora. U takvoj situaciji, tehničke vještine i profesionalno iskustvo mogu odrediti tehničku vrijednost ponude ponuditelja, i posljedično njegovu ekonomsku vrijednost.“

U isključivoj je odgovornosti naručitelja ocjena jesu li ispunjeni uvjeti za primjenu iskustva kao kriterija odabira, a vezano uz specifičnost predmeta nabave i sukladno obrazloženjima danima u navedenoj presudi Općeg suda.

2. Pravila određivanja kriterija odabira

ZJN postavlja opća pravila koja se primjenjuju pri određivanju različitih kriterija za odabir ENP-a, postavljajući pritom i obveze objave u vezi tih kriterija.

U slučaju ENP-a naručitelj primjenjuje različite kriterije povezane s predmetom nabave, primjerice: kvaliteta, cijena, tehničke prednosti, estetske i funkcionalne osobine, ekološke osobine, operativni troškovi, ekonomičnost, usluga nakon prodaje i tehnička pomoć, datum isporuke i rok isporuke ili rok izvršenja i sl.

Članak 82.(1) ZJN-a upućuje na ponudu koja je ekonomski najpovoljnija “sa stajališta naručitelja”, stavljajući naglasak na diskrecijsko pravo naručitelja kod biranja primjenjivih kriterija. Međutim, ovo pravo nije neograničeno. Odabrani kriteriji moraju biti povezani s predmetom nabave (to je izričito navedeno u članku 82. (1 i 3)).

Zahtjev da kriteriji moraju biti povezani sa predmetom nabave onemogućava naručitelja da odabire kriterije koji bi se odnosili na sekundarne politike poput ekološke ili socijalne politike ako su ti kriteriji odabrani samo radi općenitog promicanja takve politike i nisu izravno povezani sa predmetom nabave. Primjerice, ako naručitelj nabavlja fotokopirni uređaj, pitanje koristi li se ponuditelj u svom poslovanju recikliranim papirom nije kriterij za odabir ponude koji je neposredno povezan s fotokopirnim uređajem. U ovom slučaju važnije bi bilo pitanje kako ponuditelj obavlja popravke fotokopirnog uređaja za vrijeme trajanja jamstvenog roka ili kako ih odlaže na kraju njihovog životnog vijeka, kao i jednostavnija pitanja za bodovanje kao što su rok isporuke, duljina jamstvenog roka ili potrebno vrijeme za odaziv na servisnu intervenciju. Isto tako, naručitelj ne može dodijeliti dodatne bodove ponudi samo zato što ponuditelj općenito primjenjuje dobru politiku očuvanja okoliša u svom poslovanju. Ovaj stav potvrdio je Europski sud u slučaju Wienstrom, C-448-01, EVN AG and Wienstrom GmbH vs. Austria.

Odabrani kriteriji moraju imati za cilj prepoznavanje ENP-a, odnosno ponude koja nudi najbolju vrijednost za novac, i ne može imati za cilj neke druge namjene. Ova činjenica uvijek se iznova naglašava u presudama Europskoga suda.

Naručitelj mora u pozivu na nadmetanje, dokumentaciji za nadmetanje ili (u slučaju natjecateljskog dijaloga) u opisnoj dokumentaciji navesti slijedeće:

- kriterije koji predstavljaju ENP, te
- relativni značaj ili opadajući redoslijed važnosti tih kriterija (tamo gdje po mišljenju naručitelja značaj nije moguće pridati).

U pogledu ograničenog postupka, natjecateljskog dijaloga ili pregovaračkog postupka s prethodnom objavom, naručitelj mora uključiti gore spomenute podatke u poziv na dostavu ponuda, sudjelovanje u dijalogu ili pregovaranje ako nije prethodno uključio te podatke u poziv na nadmetanje, dokumentaciju za nadmetanje ili opisnu dokumentaciju.

Naručitelj, dakle, mora navesti relativni značaj koji pridaje svakom pojedinom kriteriju. Ti se značaji mogu izraziti određivanjem raspona s odgovarajućom maksimalnom razlikom. Ako iz dokazivih razloga prema mišljenju naručitelja nije moguće navesti relativni značaj kriterija, naručitelj mora navesti sve kriterije po redoslijedu od najvažnijeg do najmanje važnog. Dakle, ZJN izričito navodi da, tamo gdje po mišljenju naručitelja nije moguće vrednovanje, treba navesti kriterije koji će se primjenjivati po redoslijedu od najvažnijeg do najmanje važnog (članak 82.(2)). Jedan od razloga zašto vrednovanje možda nije moguće jest složenost predmeta nabave. U svakom slučaju, trebalo bi izbjeći navođenje kriterija padajućim redoslijedom važnosti. Ovaj sustav zapravo ne daje ponuditeljima unaprijed informaciju o relativnom značaju koji svakom kriteriju pridaje naručitelj. Posljedično, ovaj sustav otežava ponuditeljima pripremu prikladnih ponuda dok istovremeno naručitelju olakšava skrivanje proizvoljnih i diskriminirajućih odluka tijekom evaluacije ponuda.

Kako bi bila zajamčena objektivnost kriterija koji se primjenjuju, te kako bi se spriječila neograničena sloboda izbora naručitelju, kriteriji moraju biti oblikovani na precizan i što mjerljiviji način, tj. na način koji omogućava da ponuditelji pripremaju ponude uzimajući u obzir način na koji će se obavljati ocjena/evaluacija ponuda. Što su kriteriji objektivniji, precizniji i mjerljiviji, to je teže prikriti diskriminatorne i proizvoljne odluke.

Praktično govoreći, kriteriji koje naručitelj može primijeniti pri odabiru ENP-a određuju se tako da zadovoljavaju postavljene specifikacije.

Priprema specifikacija i kriterija ENP-a usko su povezane. Specifikacije se ne mogu pripremiti bez razmatranja kriterija koji će se primjenjivati i obratno, kriteriji se ne mogu odrediti bez određivanja specifikacija.

Naručitelj može u specifikaciji odrediti minimalne tehničke karakteristike (vrijednosti) koje svi ponuditelji moraju zadovoljiti, što se ocjenjuje po principu ispunjava/ne ispunjava, i tada dodijeliti bodove onim ponuditeljima koji su ispunili traženi minimum. Bodovi odražavaju razinu koliko pojedina ponuda nadilazi minimalne tehničke karakteristike koje je naručitelj odlučio dodatno bodovati. U pravilu naručitelj ne boduje sve tehničke karakteristike, već samo one koje su po mišljenju naručitelja važne za određeni predmet nabave.

3. Pojedini kriteriji koji se koriste za odabir ekonomski najpovoljnije ponude

Cijena mora uvijek biti jedan od kriterija za odabir ponude, ili kao kriterij najniže cijene ili kao jedan od kriterija za odabir ENP-a. Iznimno, kada naručitelj sklapa okvirni sporazum s više gospodarskih subjekata u kojem nisu određeni svi uvjeti za sklapanje ugovora o javnoj nabavi, ne mora odrediti cijenu kao jedan od kriterija ekonomski ENP-a. Međutim, u tom slučaju kada naručitelj po tom okvirnom sporazumu provodi „mini nadmetanje“ mora odrediti cijenu kao jedan od kriterija za odabir ponude.

Praksa je pokazala da cijena uvijek ima značajnu ulogu među kriterijima za odabir ENP-a. Kod robe i radova njezin udjel obično prelazi i 50% dok kod pojedinih intelektualnih usluga kriterij cijene može biti manje značajan od kriterija kvalitete.

Pored kriterija cijene naručitelj se može koristiti i drugim, prethodno spomenutim, kriterijima kao što su:

1) Kvaliteta

Naručitelj već prilikom opisa predmeta nabave određuje obvezne karakteristike predmeta nabave kao i konkretne minimalne zahtjeve po pitanju kvalitete. Pored tih obveznih zahtjeva kvalitete, naručitelj može željeti i dodatnu kvalitetu. Ako naručitelj želi koristiti kriterij kvalitete mora jasno navesti što ta kvaliteta znači i koje su njene karakteristike na način da taj kriterij bude što mjerljiviji: masa uredskog papira u gramima po kvadratnom metru, dodatna mjera izdržljivosti za školski namještaj, brzina ispisa stranica kod pisača i sl. Koliko je kvaliteta relevantna naručitelju izražava se udjelom kojeg naručitelj pridaje kvaliteti u odnosu na cijenu i druge kriterije koje je odredio za odabir ENP-a.

2) Tehničke prednosti

Kada su tehničke prednosti bitne naručitelju, one se mogu koristiti kao kriterij za odabir ponude. Uz obvezne zahtjeve i tehničke specifikacije koje predmet nabave mora zadovoljiti, naručitelj može posebno vrednovati i tehničke prednosti.

Naručitelj, primjerice kod nabave informatičke opreme, sastavlja popis obveznih zahtjeva u vezi s tehničkim karakteristikama koje informatička oprema minimalno mora ispunjavati. Samo ponude koje zadovoljavaju minimalne zahtjeve smatrat će se prihvatljivima i dalje će se ocjenjivati u skladu s kriterijem ENP-a. Pri tome naručitelj boduje ispunjavanje dodatnih/boljih tehničkih karakteristika pri čemu je obvezan definirati vrijednost pojedine dodatne osobine, kao i koliko mu je tehnička prednost relevantna u odnosu na cijenu i druge kriterije koje je odredio za odabir ENP-a, a što iskazuje kroz broj bodova koje dodjeljuje za tu karakteristiku.

3) Funkcionalne i estetske osobine

Funkcionalne osobine osobito su bitne primjerice kod radova. Naručitelj određuje minimalne zahtjeve i specifikacije uz mogućnost upućivanja na norme. Pored tih minimalnih zahtjeva funkcionalne osobine mogu biti jedan od kriterija ENP-a. Također, naručitelji moraju uzeti u obzir da bolje funkcionalne osobine u pravilu znače i početno višu cijenu ponude. S tim u vezi potrebno je odgovarajuće definirati udjel koje funkcionalne osobine zauzimaju u odnosu na ostale kriterije za odabir ENP-a koji se koriste. Estetski kriteriji mogu se primjenjivati vezano uz široki krug predmeta nabave, primjerice kod ugovora o javnim radovima za izgradnju građevina u urbanističkim područjima s posebnim kulturološkim obilježjima gdje je estetika posebno važan kriterij.

4) Ekološke osobine

Pojam „ekološke osobine“ podrazumijeva količinu okolišnih, ekoloških efekata proizvodnje i upotrebe predmeta nabave tijekom trajanja ugovora, odnosno tijekom životnog vijeka proizvoda. Te osobine mogu biti vezane za onečišćenje zraka, potrošnju energije, proizvodnju materijala, ambalažni materijal, sredstva za pranje i čišćenje, itd. Naručitelji mogu definirati ove zahtjeve kao obvezne tehničke specifikacije, a uz ili pored tih obveznih zahtjeva mogu odabrati da im ekološke osobine budu parametar za odabir ponuda na isti način kako je to ranije

objašnjeno za kriterij tehničke prednosti, pod uvjetom da su te ekološke osobine jasno definirane te da nisu diskriminirajuće.

5) Operativni troškovi

Kod ovog kriterija u obzir se mogu uzeti primjerice: kod nabave uređaja - troškovi rada i održavanja kao što je potrošnja energenata, potrošnja tonera, obvezni i izvanredni servisi te popravci; kod izgradnje objekata - troškovi grijanja i hlađenja, održavanja i čišćenja; itd. Ovi troškovi mogu se relativno jednostavno procijeniti i njihova ukupna vrijednost za realan rok trajanja može se preračunati u određeni iznos. Kada se operativni troškovi koriste kao jedan od kriterija za odabir ponude, naručitelji u pravilu od ponuditelja zahtijevaju da opišu i navedu operativne troškove u svojoj ponudi, a naručitelj te navode ocjenjuje upotrebom modela računanja utemeljenog na njegovom iskustvu ili savjetu stručne osobe, pod uvjetom da se prema svim ponudama jednako postupa.

6) Ekonomičnost

Ekonomičnost je odnos između troškova uvođenja novog pristupa opisanog u ponudi, u usporedbi s trenutnom praksom naručitelja i troškovima koji iz nje proizlaze i dodatnog rezultata koji proizlazi iz tog novog pristupa. Ako se ekonomičnost koristi kao jedan od kriterija za odabir ponude, potrebno je jasno opisati koje ciljeve naručitelj želi postići uvođenjem novog rješenja.

7) Usluga nakon prodaje i tehnička pomoć

Kada su dostupnost servisa, tehnička pomoć, edukacija osoblja naručitelja i slične usluge vezane za predmet nabave i prema mišljenju naručitelja potrebne za dobro izvršenje ugovora, naručitelj ih može koristiti kao jedan od kriterija odabira ENP-a.

8) Datum isporuke, rok isporuke i rok izvršenja

Kada su primjerice datum isporuke, rok isporuke i rok izvršenja prema mišljenju naručitelja ključni za izvršenje konkretnog ugovora, naručitelj ih može koristiti kao jedan od kriterija odabira ENP-a. Naručitelj u DZN-u navodi minimalne zahtjeve vezane za datum isporuke, rok isporuke i izvršenja te omogućava ponuditeljima da ponude bolje (u pravilu kraće) rokove u svojoj ponudi.

Prethodno navedeni i opisani kriteriji navedeni su kao primjer i ne ograničavaju naručitelja na primjenu samo tih kriterija. Ako naručitelj smatra da kroz neki drugi kriterij/e može bolje utvrditi ekonomsku prednost ponuda, može ih odabrati kao kriterij za odabir. Pri tom mora voditi računa da su ti kriteriji objektivni, prikladni za identifikaciju ekonomske vrijednosti ponude, što je više moguće mjerljivi i po mogućnosti izraženi u novčanim jedinicama.

4. Metodologija ocjene ekonomski najpovoljnije ponude

Naručitelj mora unaprijed propisati metodologiju ocjene ENP-a. S obzirom na veliki broj mogućih promjenjivih čimbenika naručitelj treba imati na umu da ne postoji jedinstven model ocjene koji je najučinkovitiji i općeprimjenjiv. Cilj svakog modela je definirati kriterije za ocjenu koji će omogućiti usporedivost ponuda.

Apsolutni modeli ocjene ponuda

Glavna osobina apsolutnih modela ocjene ponuda je da ocjena pojedine ponude ne ovisi o ostalim ponudama dostavljenim u postupku javne nabave. Naručitelj za svaki od kriterija odabira utvrđuje određeni novčani iznos. Ne-cjenovnim kriterijima odabira ne pridaje se relativni značaj u postotcima, već se svakom kriteriju pridaje određena novčana vrijednost. Slijedom navedenog, ovaj model ocjene obično se provodi u tri koraka:

Prvi korak: svakoj ponudi dodjeljuje se određeni broj bodova, ovisno o ocjeni ne-cjenovnih kriterija.

Drugi korak: bodovi dodijeljeni u prvom koraku pretvaraju se u novčane iznose koji se dodaju ili oduzimaju od ponuđene cijene. Na ovaj način naručitelj utvrđuje „kvalitativno usklađenu“ cijenu ponude.

Treći korak: ponude se uspoređuju jedna s drugom. ENP je ponuda s najnižom „kvalitativno usklađenom“ cijenom.

Relativni modeli ocjene ponuda

Glavna osobina relativnog modela je da ocjena pojedine ponude ovisi o ostalim ponudama dostavljenim u postupku javne nabave. Kod ovog modela ocjena pojedine ponude ne ovisi isključivo o „kvaliteti“ same ponude nego i o sadržaju ponuda drugih ponuditelja. Kod ovog modela uobičajeno je da naručitelj odredi relativni značaj pojedinog kriterija za odabir u postotku, nakon čega se relativni značaj pojedinog kriterija pretvara u maksimalan broj bodova.

Kod ovog modela postoji mogućnost da se kriterij cijene i ne-cjenovni kriteriji ocjenjuju prema različitim mjerilima. U takvim slučajevima, u pravilu, broj bodova koji pojedina ponuda dobije za ponuđenu cijenu ovisi o najnižoj i/ili najvišoj cijeni ponuda ostalih ponuditelja u postupku, ovisno o formuli koju naručitelj primjenjuje. S druge strane, broj bodova koje će ponude dobiti za ne-cjenovne kriterije ovise o postavljenim zahtjevima za pojedini kriterij i skali bodova koje je naručitelj odredio za njihovo ispunjavanje. Dakle, ovise isključivo o kvaliteti same ponude (različita mjerila opisana su niže u tekstu kod primjera relativnog modela ocjene ponuda - Opcija I i Opcija II).

Iako se i kod ovog modela metodologija ocjena ponuda javno objavljuje, kao i kod apsolutnog modela, on nije toliko transparentan za ponuditelje s obzirom da im ne omogućava ni teoretsku procjenu uspješnosti vlastite ponude, jer ta uspješnost ovisi o parametrima u ponudama drugih ponuditelja u postupku, koje mu nisu poznate pri podnošenju ponude.

5. Primjer apsolutnog modela ocjene ponuda

O ovom dijelu prikazan je jedan primjer uporabe apsolutnog modela kao pomoć naručiteljima u pripremi u postupaka javne nabave. Primjer sadržava samo neke moguće kriterije i izračune ENP-a, dok u praksi naručitelji ovisno o postupku mogu upotrijebiti drugačije elemente primjene ENP-a.

Predmet nabave:

tri fotokopirna uređaja

Kriteriji za odabir ponude:

- cijena
- rok isporuke
- jamstveni rok
- vrijeme odaziva na servisnu intervenciju

Formula:

$$UP = PP - PRI - PG - PTO$$

UP = usklađena cijena

PP = cijena ponude

PRI = novčana vrijednost roka isporuke

PG = novčana vrijednost jamstvenog roka

PTO = novčana vrijednost vremena odaziva

Cjenovni kriteriji:

- cijena iskazana u ponudi koja se ocjenjuje (PP).

Ne-cjenovni kriteriji:

Rok isporuke:

Naručitelj je odredio maksimalni rok isporuke od dva mjeseca. Ponude u kojima je iskazan kraći rok isporuke ostvaruju pravo na umanjenje ponuđene cijene u slijedećim iznosima:

- a) Isporuka u roku od 0 do 15 dana: 10.000 kn
- b) Isporuka u roku od 16 do 30 dana: 7.500 kn
- c) Isporuka u roku od 31 do 45 dana: 3.500 kn.

Jamstveni rok:

Naručitelj je odredio minimalni jamstveni rok od dvije godine. Ponude u kojima je iskazan duži jamstveni rok ostvaruju pravo na umanjenje ponuđene cijene u slijedećim iznosima:

- a) Jamstveni rok od pet godina: 20.000 kn
- b) Jamstveni rok od četiri godine: 10.000 kn
- c) Jamstveni rok od tri godine: 5.000 kn

Vrijeme odaziva na servisnu intervenciju:

Naručitelj je odredio maksimalni rok odaziva na servisnu intervenciju od 48 sati. Ponude u kojima je iskazan kraći rok odaziva ostvaruju pravo na umanjenje ponuđene cijene u slijedećim iznosima:

- a) Odaziv u roku od 0 do 6 sati: 10.000 kn

b) Odaziv u roku od 7 do 12 sati: 7.500 kn

c) Odaziv u roku od 13 do 24 sata: 4.000 kn

d) Odaziv u roku od 25 do 36 sati: 1.500 kn.

Primjer izračuna za dvije zaprimljene ponude:

Podaci iz dostavljenih ponuda

KRITERIJI	Ponuda A	Ponuda B
Cijena ponude (kn)	126.000	144.000
Rok isporuke	30 dana	30 dana
Jamstveni rok	2 godine	3 godine
Vrijeme odaziva na servisnu intervenciju	36 sati	24 sata

Izračun

FORMULA: UP = PP-PRI-PG-PTO

KRITERIJI	Ponuda A	Ponuda B
Cijena ponude (PP) (kn)	126.000	144.000
Rok isporuke (PRI) (kn)	7.500	7.500
Jamstveni rok (PG) (kn)	0	5.000
Vrijeme odaziva na servisnu intervenciju (PTO) (kn)	1.500	4.000
USKLAĐENA CIJENA PONUDA (kn)	117.000	127.500

REZULTAT: Naručitelj odabire ponudu s najnižom usklađenom cijenom, odnosno ponudu A. Važno je istaknuti da naručitelj pri tome plaća stvarnu cijenu u iznosu 126.000 kuna, jer usklađena cijena ima isključivu svrhu odabira ENP-a.

6. Primjer relativnog modela ocjene ponuda

O ovom dijelu prikazan je jedan primjer uporabe relativnog modela kao pomoć naručiteljima u pripremi u postupaka javne nabave. Primjer sadržava samo neke moguće kriterije i izračune ENP-a, dok u praksi naručitelji ovisno o postupku mogu upotrijebiti drugačije elemente primjene ENP-a.

Predmet nabave:

tri fotokopirna uređaja

Kriteriji za odabir ponude:

- cijena – 60%
- rok isporuke – 10%
- jamstveni rok – 20%
- vrijeme odaziva na servisnu intervenciju – 10%.

Naručitelj može radi lakšeg računanja svakom kriteriju prema njegovom relativnom značaju dodijeliti maksimalan broj bodova.

- cijena – 60% => 60 bodova
- rok isporuke – 10% => 10 bodova
- jamstveni rok – 20% => 20 bodova
- vrijeme odaziva na servisnu intervenciju – 10% => 10 bodova.

Formula:

$$T = P + RI + G + TO$$

T = ukupan broj bodova

P = broj bodova koji je ponuda dobila za ponuđenu cijenu

RI = broj bodova koji je ponuda dobila za ponuđeni rok isporuke

G = broj bodova koji je ponuda dobila za ponuđeni jamstveni rok

TO = broj bodova koji je ponuda dobila za ponuđeno vrijeme odaziva

Cjenovni kriterij (P)

Najčešće se koriste dvije formule za izračun bodovne vrijednosti ponuđene cijene. U niže navedenim primjerima maksimalni broj bodova (60) dodijelit će se ponudi s najnižom cijenom. Ovisno o najnižoj cijeni ponude ostale ponude će dobiti manji broj bodova, sukladno slijedećim primjerima formula:

I. formula

$$P = PI/Pt * 60$$

P – broj bodova koji je ponuda dobila za ponuđenu cijenu (zaokruženo na cijeli broj)

PI – najniža cijena ponuđena u postupku javne nabave

Pt – cijena ponude koja je predmet ocjene

60 – maksimalni broj bodova

II. formula

$$P = 60 - (Pt - PI/Ph - PI) * 60$$

P – broj bodova koji je ponuda dobila za ponuđenu cijenu (zaokruženo na cijeli broj)

PI – najniža cijena ponuđena u postupku javne nabave

Ph – najviša cijena ponuđena u postupku javne nabave

Pt – cijena ponude koja je predmet ocjene

60 – maksimalni broj bodova

Ne-cjenovni kriterij

Naručitelj određuje maksimalni broj bodova koji će se dodijeliti pojedinom kriteriju. Kod ovog modela postoji mogućnost da se kriterij cijene i ne-cjenovni kriteriji ocjenjuju prema različitim mjerilima. U praksi to znači da broj bodova koje će ponude dobiti za ne-cjenovne kriterije ovise ili o postavljenim zahtjevima za pojedini kriterij i skali bodova koje je naručitelj odredio za njihovo ispunjavanje (Opcija II) ili o ponuđenom u ponudama drugih ponuditelja (Opcija I).

Opcije I i II za svaki su kriterij navedene kao primjeri te naručitelj u dokumentaciji točno određuje koji će način izračuna upotrijebiti za pojedini kriterij.

Rok isporuke (RI): maksimalni broj bodova za rok isporuke je 10.

Opcija I:

Maksimalni dopušteni rok isporuke je 60 dana. Ponuda u kojoj je iskazan najkraći rok isporuke dobiva maksimalni broj bodova. Ovisno o tom najkraćem roku isporuke ostale ponude će dobiti manji broj bodova, sukladno slijedećoj formuli:

$$RI = RIs/Rit * 10$$

RI – broj bodova koji je dodijeljen ponuditelju za rok isporuke

RIs – najkraći rok isporuke ponuđen u postupku javne nabave

Rit – rok isporuke koji je ponuđen u ponudi koja se ocjenjuje

10 – maksimalni broj bodova

Opcija II:

Maksimalni dopušteni rok isporuke je 60 dana. Bodovi za kraći ponuđeni rok isporuke dodjeljivat će se u skladu sa slijedećom skalom bodova:

- a) Isporuka u roku od 0 do 15 dana: 10 bodova
- b) Isporuka u roku od 16 do 30 dana: 5 bodova
- c) Isporuka u roku od 31 do 45 dana: 2 boda
- d) Isporuka u roku dužem od 45 dana: 0 bodova

Jamstveni rok (G): maksimalni broj bodova za jamstveni rok je 20.

Opcija I:

Minimalni jamstveni rok je dvije godine. Ponuda u kojoj je iskazan najdulji jamstveni rok dobiva maksimalni broj bodova. Ovisno o tom najduljem jamstvenom roku ostale ponude će dobiti manji broj bodova sukladno slijedećoj formuli:

$$G = Gt/GI * 20$$

G – broj bodova koji je dodijeljen ponuditelju za jamstveni rok

Gt – jamstveni rok ponuđen u ponudi koja se ocjenjuje

GI – najduži ponuđeni jamstveni rok u postupku javne nabave

20 – maksimalni broj bodova

Opcija II:

Minimalni jamstveni rok je dvije godine. Bodovi za ponuđeno duži jamstveni rok dodjeljivat će se u skladu sa slijedećom skalom bodova:

- a) Jamstveni rok od najmanje pet godina: 20 bodova
- b) Jamstveni rok od najmanje četiri godine: 10 bodova

c) Jamstveni rok od najmanje tri godine: 5 bodova

d) Jamstveni rok do tri godine: 0 bodova

Vrijeme odaziva na servisnu intervenciju (TO): maksimalni broj bodova za vrijeme odaziva na servisnu intervenciju je 10.

Opcija I:

Maksimalno dopušteno vrijeme odaziva je 48 sati. Ponuda u kojoj je iskazan najkraći rok odaziva na servisnu intervenciju dobiva maksimalni broj bodova. Ovisno o tom najkraćem roku odaziva ostale ponude će dobiti manji broj bodova, sukladno slijedećoj formuli:

$$TO = TO_s / TO_t * 10$$

TO – broj bodova koji je dodjeljen ponuditelju za vrijeme odaziva na servisnu intervenciju

TO_s – najkraće vrijeme odaziva na servisnu intervenciju ponuđeno u postupku javne nabave

TO_t – vrijeme odaziva na servisnu intervenciju koje je ponuđeno u ponudi koja se ocjenjuje

10 – maksimalni broj bodova

Opcija II:

Maksimalno dopušteno vrijeme odaziva je 48 sati. Bodovi za ponuđeno kraće vrijeme odaziva na servisnu intervenciju dodjeljivat će se u skladu sa slijedećom skalom bodova:

a) Odaziv u roku od 0 do 6 sati: 10 bodova

b) Odaziv u roku od 7 do 12 sati: 7 bodova

c) Odaziv u roku od 13 do 24 sata: 4 boda

d) Odaziv u roku od 25 do 36 sati: 1 bod

e) Odaziv u roku duljem od 36 sati: 0 bodova

Primjer izračuna za tri zaprimljene ponude i za jednu prikazanu opciju za svaki od kriterija:

Podaci iz dostavljenih ponuda

KRITERIJI	Ponuda A	Ponuda B	Ponuda C
Cijena ponude (kn)	126.000,00	144.000,00	144.000,00
Rok isporuke	30 dana	30 dana	30 dana
Jamstveni rok	2 godine	3 godine	3 godine
Vrijeme odaziva na servisnu intervenciju	36 sati	24 sata	12 sati

Izračun

CIJENA:

Maksimalni broj bodova je 60.

Naručitelj je odredio primjenu I. formule iz primjera: $P = P_i/P_t * 60$

$$P(A) = 126.000/126.000 * 60 = 60 \text{ bodova}$$

$$P(B) = 126.000/144.000 * 60 = 52,5 = 53 \text{ boda}$$

$$P(C) = 126.000/144.000 * 60 = 52,5 = 53 \text{ boda}$$

NE-CJENOVNI KRITERIJI:

Naručitelj je u dokumentaciji za nadmetanje za svaki od ne-cjenovnih kriterija odredio primjenu Opcije II iz primjera.

KRITERIJI	Ponuda A	Ponuda B	Ponuda B
Cijena ponude	60	53	53
Rok isporuke	5	5	5
Jamstveni rok	0	5	5
Vrijeme odaziva na servisnu intervenciju	1	4	7
UKUPNI BROJ BODOVA:	66	67	70

REZULTAT: Najpovoljnija je ona ponuda čiji je ukupni broj bodova najveći, odnosno najbliže 100, a to je u ovom slučaju ponuda C.

Izvori korišteni pri izradi ovih smjernica:

- *Public Procurement Training Manual*, OECD/SIGMA, 2010 – dostupno na <http://www.oecd.org/site/sigma/publicationsdocuments/newpublicprocurementtrainingmanual.htm>
- The Art of identifying „The Most Economically Advantageous Tender“ – the Use of Relative Evaluation Models in Public and Utilities Procurement, Joakim Laver and Olof Larsberger, Hannes Snellman Attorneys Ltd., July 2011. – dostupno na www.whoswholegal.com
- Priručnik EUPPP – Obuka predavača javnih nabavki u BiH, Sarajevo, 2007. – dostupno na <http://www.javnenabavke.ba/publikacije/EUPPP-I.pdf>